

Komentaras

2014 08 12

Pagalba nuo Rusijos embargo nukentėjusiam verslui – skęstančiojo gelbėjimas paties skęstančiojo reikalas?

Reaguodama į Vakarų ekonominių sankcijų spaudimą, Rusija praėjusią savaitę paskelbė savo atkirtį. Pirmiausia paskelbusi embargą daržovėms ir vaisiams iš Lenkijos, Rusija tuo neapsiribojo ir užsimojo plačiau. Vakarų šalis Rusija „nubaudė“ metams uždarydama savo rinką maisto prekių ir žaliavų importui iš JAV, ES, Australijos, Kanados ir Norvegijos. Rusijos vyriausybė akcentavo, kad tai nėra galutinis sankcijų raundas ir šiuo metu svarsto daugiau atsakomųjų veiksmų, kurie galėtų apimti draudimus Europos ir JAV oro linijoms kirsti Rusijos oro erdvę pakeliui į Aziją, ar galimus kitų pramonės segmentų importo ribojimus (pvz., automobilių, laivų ir orlaivių importą).

Akivaizdu, kad Rusija ES maisto produktų eksportui labai reikšminga. Tai antra pagal dydį rinka, kuriai tenka apie 10 proc. ES maisto prekių ir žaliavų. Tiesa, sankcijomis uždraustų prekių svoris ES ūkiui tesudaro 0,1 proc. regiono eksporto. Tačiau tokiu sprendimu Rusija šauna labiau sau į koją – ši šalis yra grynoji maisto prekių importuotoja, išorės prekės sudaro daugiau nei trečdajį viduje suvartojamų maisto produktų, o didmiesčiuose vakarietišku prekių svoris prekybos centrų lentynose siekia net 60 proc. Rusija šiuo sprendimu dosniai šliūkštelėjo degalų į infliacijos židinį, nes vidaus gamintojai nebus pajėgūs pakeisti importuotos produkcijos, tiek apimčių, tiek kokybės prasme. Tai tiesiogiai paveiks maisto kainas. O taip neapdairiai skatinti kainų augimą yra ypač trumparegiška, žinant, kad Rusijoje infliacija ir taip labai aukšta – liepos mėnesį metinis kainų pokytis siekė net 7,5 proc. Infliacija jau kurį laiką „graužia“ realias Rusijos gyventojų pajamas ir silpnina vartojimą – vienintelę koloną, kuri vis dar palaiko šalies ekonomikos augimą virš nulio.

Tiesa, Lietuvai šią Rusijos ataką tenka sutikti stovint pirmosiose gretose. Istorškai tampri priklausomybė nuo Rusijos rinkos lemia tai, kad šiuo požiūriu esame labiausiai pažeidžiama ekonomika ES. 2012 m. duomenimis, Rusija buvo antra pagal dydį rinka lietuviškos kilmės maisto prekėms ir žaliavoms, kuriai atiteko 10,3 proc. viso maisto sektoriaus eksporto. Rusijos reikšmė ypač didelė pieno ir žalios mėsos prekių grupėms – Rusijos rinka pernai sugėrė po ketvirtadalį viso šių lietuviškos kilmės prekių eksporto. Maža to, į Rusiją teka didžiausias Lietuvos reeksportuojamų prekių srautas, o jam stringant kenčia ir stambios jį aptarnaujančios veiklos – transportas, logistika ir didmeninė prekyba. Tiesiogiai sankcionuoto eksporto svoris sudaro 2,5 proc. Lietuvos BVP¹.

Susiklosčius tokiai įtemptai situacijai pagalbos ranką nukentėjusiems verslams suskubo tiesti ir valdžia. Nusimato dar vienas jau įprastas darbo grupių kūrimo, ilgos analizės ir duomenų rinkimo procesas. Daug darbo ir pastangų, tačiau apčiuopiamų rezultatų nesitiki tikriausiai nė pats verslas. Jam šiuo metu labiausiai būtų parankus lankstesnis mokesčių grafikas, laikinos PVM mokesčio lengvatos, ar finansinė parama. Problema ta, kad nors ir norai geri, tačiau svertų suteikti rimtesnę pagalbą Lietuvos verslui valdžia nėra pajėgi, nes kiekviena fiskalinio stimulo iniciatyva atveria riebią skylę valstybės biudžete.

Būtent tokie momentai ir išryškina, kaip svarbu ruoštis negandoms iš anksto – vykdyti kontraciklinę fiskalinę politiką, kuri padėtų sukaupti bent minimalų finansinį rezervą. Lietuvos ūkiui po krizės augant sparčiausiai ES, tai buvo galima pasiekti koreguojant išlaidų eilutes, efektyvinant viešąjį sektorių ir valstybės valdymą bei didinant konkurencinius verslo aplinkos pranašumus. Tačiau tai vis dar lieka ilgalaikė siekiamybė. Tačiau dabar, naujiems ekonominiams iššūkiams alsuojant į nugarą, didžiausia našta ir vėl kliūna verslui. Džiugina tik tai, kad Lietuvos verslas jau ne kartą istorijoje sugebėjo įrodyti savo talentą lanksčiai prisitaikyti prie kritinių situacijų ir tempti visą Lietuvos ūkio vežimą į priekį.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

+370 620 78373

Ekonominių tyrimų padalinys | Rinkų tarnyba

¹ „Capital Economics“ skaičiavimai